

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

*МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ*

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2022

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**03–04 січня 2022 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 08.01.2022 № 11).*

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету конференції:

Єрмоменко Е. А. – професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Гришук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної діяльності Державного податкового університету.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 03–04 січня 2022 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Державний податковий університет [та ін.]. – Ірпінь, 2022. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Державним податковим університетом. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ПРАВООХОРОННИХ НАВИЧОК СПІВРОБІТНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович
Державний податковий університет

***Анотація.** У даній науковій статті характеризувано особливості залучення співробітників правоохоронних органів до занять бойовим хортингом, описана методика проведення заходів прикладного спрямування для працівників силових структур. Зазначено, що актуальність залучення співробітників до занять бойовим хортингом взагалі, і вивчення ефективних прийомів єдиноборства зокрема, обумовлюється в першу чергу тим, що застосування поліцією бойових прийомів у реальних ситуаціях – це протиборство з противником, в процесі якого можуть наноситися травми. Через травматизм моделювати в навчальному процесі подібне протиборство з повною психофізичною мобілізацією неможливо. Тому при вивченні прийомів бойового хортингу вводяться обмеження: удари позначаються, опір партнера при відпрацюванні прийомів обмежується тощо. Все це не дозволяє ефективно удосконалювати рухові здібності, психічні та вольові якості до силового припинення протиправних дій і затримання осіб, які їх вчинили. Разом з тим, ці сторони підготовки до застосування прийомів бойового хортингу в реальних ситуаціях є найважливішим завданням фізичної підготовки. Провідним засобом вищевказаних сторін підготовки фахівців вважають бойовий хортинг, що має службово-прикладне спрямування, правила яких вводять обмеження, що дозволяють знизити травматизм. В основі службово-прикладного єдиноборства бойового хортингу лежать прийоми, включені до програми з фізичної підготовки співробітників ОВС: удари, захисти від ударів, кидки, утримання, больові і задушливі прийоми. Тренування і змагання в службово-прикладному єдиноборстві бойовому хортингу покликані удосконалювати бойові прийоми сутички в умовах реального протистояння, удосконалювати рухові здібності (розвивати фізичні якості в комплексі), удосконалювати морально-вольові якості, що стосуються навичок службово-бойової діяльності співробітників поліції. Відповідні вимоги щодо занять співробітників службово-прикладним єдиноборством бойовим хортингом отримали своє відображення у нормативно-правових документах і виступах керівництва Міністерства внутрішніх справ України.*

***Ключові слова:** залучення співробітників, заходи професійно-прикладного спрямування, бойовий хортинг, правоохоронні органи, фізична підготовка співробітників ОВС, працівники силових структур.*

Актуальність наукового дослідження. Фізична підготовка в органах внутрішніх справ України являє собою складову частину системи відомчої професійної освіти, нерозривно пов'язаної з процесами, що відбуваються у суспільно-політичному та соціально-економічному житті держави [1–12; 18–29]. Принципові зміни базисних характеристик сучасного українського суспільства, зростання обсягу і ускладнення завдань, що вирішуються органами внутрішніх справ, зміна якісних параметрів злочинності зумовлюють потребу у впровадженні бойового хортингу для підвищення рівні професійно-прикладної фізичної готовності співробітників органів внутрішніх справ до ефективної правоохоронної діяльності.

Досвід показує, що недооцінка важливості фізичної готовності особового складу обертається невинуватими втратами і грубими професійними помилками. Найчастіше причини такого стану справ криються у відсутності у співробітників твердих навичок володіння бойовими прийомами, низькому рівні сформованості професійно важливих фізичних і психічних якостей, психофізіологічних функцій і особистісних властивостей, дезадаптації, низькій професійній працездатності, настанню професійної деформації та професійних захворювань. У результаті в складних ситуаціях оперативно-службової діяльності деякі співробітники губляться, не можуть швидко оцінити обстановку і прийняти вірне рішення, знижується в цілому ефективність службової діяльності.

З іншого боку, встановлено, що співробітник, який володіє хорошим здоров'ям, високим рівнем професійної працездатності, фізично розвинений і психічно стійкий, впевнено володіє прийомами бойового хортингу або інших видів єдиноборств, як правило, успішно справляється з покладеними на нього обов'язками, і в його службовій діяльності значно знижується можливість виникнення критичних ситуацій [13].

У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку ефективних засобів і методів фізичної підготовки співробітників поліції та інших правоохоронних органів для успішного виконання ними свого службового обов'язку. Для вирішення завдань, пов'язаних з підвищенням професійної майстерності, у системі фізичної підготовки співробітників органів внутрішніх справ культивується національний службово-прикладний вид спорту бойовий хортинг, який сприяє виробленню і підтриманню психофізичних якостей і рухових навичок, необхідних для успішної оперативно-службової та службово-бойової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Актуальність залучення співробітників до занять бойовим хортингом взагалі, і вивчення ефективних прийомів єдиноборства зокрема, обумовлюється в першу чергу тим, що застосування поліцією бойових прийомів у реальних ситуаціях – це протиборство з противником, в процесі якого можуть наноситися травми. Через травматизм моделювати в навчальному процесі подібне протиборство з повною психофізичною мобілізацією неможливо. Тому при вивченні прийомів бойового хортингу вводяться обмеження: удари позначаються, опір партнера при відпрацюванні прийомів обмежується тощо. Все це не дозволяє ефективно удосконалювати рухові здібності, психічні та вольові якості до силового припинення протиправних дій і затримання осіб, які їх вчинили.

Разом з тим, ці сторони підготовки до застосування прийомів бойового хортингу в реальних ситуаціях є найважливішим завданням фізичної підготовки. Провідним засобом вищевказаних сторін підготовки фахівців вважають бойовий хортинг, що має службово-прикладне спрямування, правила яких вводять обмеження, що дозволяють знизити травматизм [14–17]. В основі службово-прикладного єдиноборства бойового хортингу лежать прийоми, включені до програми з фізичної підготовки співробітників ОВС: удари, захисти від ударів, кидки, утримання, больові і задушливі прийоми. Тренування і змагання в службово-прикладному єдиноборстві бойовому хортингу покликані удосконалювати бойові прийоми сутички в умовах реального протистояння, удосконалювати рухові здібності (розвивати фізичні якості в комплексі), удосконалювати морально-вольові якості, що стосуються навичок службово-бойової діяльності співробітників поліції.

Відповідні вимоги щодо занять співробітників службово-прикладним єдиноборством бойовим хортингом отримали своє відображення у нормативно-правових документах і виступах керівництва Міністерства внутрішніх справ України. Документами з організації фізичної підготовки в органах внутрішніх справ України в розділі «Прийоми бойового хортингу» передбачена навчально-бойова практика, що включає «рукопашні сутички або спеціальні завдання, які імітують типові ситуації опору асистента; навчально-тренувальні сутички за правилами бойового хортингу. Керівники внутрішніх справ України, виступаючи на відкритті турнірів серед поліцейських, неодноразово зазначали, що бойовий хортинг є важливою складовою службової діяльності поліцейського. Керівництво Міністерства буде і далі робити все для розвитку бойового хортингу, необхідного службово-прикладного виду спорту України.

Успіхи в бойовому хортингу безпосередньо впливають на успіхи в боротьбі зі злочинністю. Спортивні змагання з бойового хортингу розвивають почуття колективізму, зміцнюють не тільки силу і спритність, але, головним чином, бойовий дух співробітників органів внутрішніх справ [30–41]. Тому спортсменів бойового хортингу в рядах поліцейських необхідно підтримувати як морально, так і матеріально. Керівництво Міністерства внутрішніх справ України також неодноразово орієнтувало керівників усіх підрозділів ОВС на роботу щодо зацікавлення співробітників бойовим хортингом і створення необхідних умов для їх занять цим службово-прикладним видом спорту.

У системі МВС України має стати популярним гасло: «Через бойовий хортинг до успіхів у службі», – адже слід наголосити на необхідності:

1) збору, узагальнення та поширення інформації про передові методики спортивної підготовки в бойовому хортингу;

2) розробки рекомендацій щодо освоєння співробітниками службово-прикладного виду спорту бойового хортингу, забезпечення керівників збірних команд та інструкторів-тренерів необхідними методичними матеріалами з теорії і методики викладання бойового хортингу;

3) роз'яснення ролі службово-прикладного виду спорту бойового хортингу та його впливу на професійну підготовку співробітників органів внутрішніх справ, популяризацію занять бойовим хортингом, в тому числі через засоби масової інформації та оформлення наочної агітації, що відбиває стан спортивної роботи в підрозділі і досягнення спортсменів на змаганнях з бойового хортингу всеукраїнського та міжнародного рівня.

Співробітники-спортсмени своїми діями неодноразово підкреслювали службово-прикладну значущість бойового хортингу, проявляючи при виконанні службових обов'язків відмінну бойову виучку, фізичну підготовленість, загартування та енергію. Підтримує їх в цьому і абсолютна більшість фахівців, які відзначають істотну роль занять бойовим хортингом у підвищенні професійної майстерності співробітників правопорядку.

Так, розглядаючи вимоги до функціонального стану співробітників органів внутрішніх справ, які визначаються застосуванням примусових заходів для забезпечення правопорядку, як основним елементом службово-бойової підготовленості, дослідниками та фахівцями науково-методичної колегії Національної федерації бойового хортингу України виявлено, що, удосконалюючи фізичну підготовленість особового складу, необхідно не тільки підвищувати рівень розвитку окремих професійно важливих фізичних якостей і навичок, а й спеціально працювати над їх комплексним проявом в обмежений відрізок часу, що характерно для ситуацій переслідування і єдиноборства (типу рукопашної сутички в бойовому хортингу) з правопорушниками [42–53]. Виявилось, що ці ситуації, як і службово-прикладний вид єдиноборства бойовий хортинг, пред'являють підвищені вимоги до силової витривалості, стійкості організму до продуктів анаеробного обміну, оскільки це здійснюється при ЧСС 170–190 уд/хв протягом 2–6 хв. У зв'язку з цим рекомендуються вправи, які будуть ефективно тренувати у співробітників органів внутрішніх справ анаеробні гліколітичні механізми енергозабезпечення і специфічну витривалість. У першу чергу, це силове єдиноборство у вигляді спарингів за правилами бойового хортингу.

Крім того, в результаті спеціальних досліджень були визначені просторово-часові і технічні параметри умов, що найчастіше характеризують безпосереднє затримання правопорушника (швидкоплинність, локальність, подолання короткої дистанції до правопорушника і швидко-силового характеру самого затримання), аналіз яких дозволив визначити пріоритетні фізичні якості найбільш важливих м'язових груп, що мають ключове значення в момент силового затримання (швидкість і вибухову силу згиначів-розгиначів хребта, згиначів-розгиначів рук і розгиначів ніг) [54]. При цьому особлива увага звертається на вміння співробітника органів внутрішніх справ адекватно аналізувати навколишнє оточення і приймати швидкі розумні рішення з урахуванням того, що в певних ситуаціях треба діяти жорстко і рішуче, в інших – шукати ефективні тактичні прийоми. Формування позначених якостей і умінь, як було встановлено, найбільш ефективно відбувається в рамках тренувального процесу зі службово-прикладного виду єдиноборства бойового хортингу.

Розглядаючи психологічний аспект підготовки працівників ОВС до дій в екстремальних умовах, важливим моментом такої підготовки дослідники також вважають заняття службово-прикладним видом єдиноборства бойовим хортингом.

Ситуації, пов'язані із застосуванням бойових прийомів у реальному повсякденному житті або службовій діяльності завжди, як правило, є досить екстремальними – крайньої стадії небезпечними, що реально загрожують життю, здоров'ю і соціальному благополуччю людини. Проведені дослідження Е. А. Єрьоменком [55] показали, що 90 % опитаних співробітників органів внутрішніх справ, які діяли в таких ситуаціях, вказали в цей період на неадекватне самопочуття і поведінку, яка виражалася у надмірному хвилюванні, метушні, неуважності, невмінні зосередитися, швидко оцінити обстановку, проконтролювати або спрогнозувати поведінку правопорушника.

Як причини такої поведінки, респонденти називали втому, що швидко накопичується, брак або відсутність досвіду, деякі співробітники прямо вказали на надмірний страх, що виникає у них в екстремальних умовах. При цьому переживання страху, в залежності від ситуації і від особливостей особистості людини, може варіюватися у широкому діапазоні відтінків: невпевненість, побоювання, тривога, переляк, паніка, відчай, жах тощо.

У тих випадках, коли переживання страху досягає сили афекту, воно нав'язує стереотипи «аварійної» поведінки, які можуть виражатися у прагненні сховатися, або людина застигає на одному місці (ступор), або робить несвідомі агресивні дії відносно джерела страху (злочинця, правопорушника тощо), намагаючись його налякати. У будь-якому випадку надмірний страх значно знижує ефективність дій в екстремальних ситуаціях, пов'язаних з самозахистом або затриманням правопорушника. У зв'язку з цим фахівці в області бойового хортингу підтверджують, що рукопашна сутичка є ефективним засобом психологічної підготовки. Під час ведення сутички одне з найсильніших почуттів – почуття страху.

Одна людина зусиллям волі пригнічує його, інша не вміє цього зробити. Так, якщо до почуття страху примикає, посилюючи його, почуття фізичної і душевної втоми, людина тупіє і в цьому отупінні перестає володіти собою, віддаючись у владу страху [56–67]. Треба вміти пригнічувати страх. Для цього в тренувальній практиці бойового хортингу існують різні вправи, та й сама навчально-тренувальна або змагальна сутичка є незамінним засобом виховання здатності долати і контролювати рівень почуття страху.

Крім цього, психологічна підготовка, будучи одним з важливих компонентів професійної готовності співробітників ОВС, має й інші специфічні цілі, спрямовані на формування психічних властивостей особистості, які сприяють успішним діям у самі критичні моменти, коли всі духовні сили досягають меж напруженості. Це такі інтегральні якості, як антиципація, що базується на ймовірно прогнозованих діях противника й упреждувальних діях співробітників органів внутрішніх справ, і психічна стійкість, яка повинна забезпечувати адекватне орієнтування співробітника в просторі і в часі, оптимальне функціонування психічних процесів (відчуттів, сприймань, уявлень, уваги, пам'яті, уяви, мислення, волі і почуттів), а також доцільний прояв різних сторін особистості в складних екстремальних умовах, у тому числі внутрішньої готовності кожного співробітника до рішучих, самовідданим дій, аж до самопожертви.

Процес формування цих якостей, передусім, є керованим процесом, спрямованим на створення напруженої обстановки, систематичне і постійне збільшення фізичних і психічних навантажень. Досягається це різними шляхами, головними з яких є: створення різних труднощів; застосування інтенсивних різних подразників й інших збивальних факторів; штучне створення дефіциту часу й інформації, що відводиться для вирішення того чи іншого завдання; внесення елементів реальної небезпеки, ризику та раптовості, що вимагають негайних і чітких дій.

Треба розуміти, що рукопашна сутичка системи бойового хортингу повністю відповідає цим вимогам. Адже бойовий хортинг навіть у навчально-тренувальних умовах являє собою діяльність у варіативно-конфліктній бойовій ситуації, безпосередньо пов'язаній з ризиком.

Її характерними особливостями можна визначити наступні: безпосереднє зіткнення з противником; переживання почуття небезпеки; широкий діапазон дій; активне протиборство суперника, його агресивність; необхідність передбачити дії суперника й упередити їх; дефіцит часу на прийняття рішень, необхідність для вирішення завдання і негайне їх здійснення; дефіцит інформації, можливе маскування супротивником своїх дій.

Тому процес підготовки до різних видів протистояння у системі бойового хортингу володіє великими потенційними можливостями для психофізичного вдосконалення співробітників ОВС, привчає їх активно діяти в умовах підвищених психічних навантажень, оволодіти необхідним досвідом вольових дій для подолання труднощів і негативних психічних станів.

Заняття бойовим хортингом безпосередньо впливають і на формування морально-етичних якостей [68–79]. Для співробітника ОВС це має важливе значення, оскільки специфіка правоохоронної діяльності вимагає від нього прояву патріотизму, відданості колективу і

службовому обов'язку, сформованості уявлень, понять, поглядів і переконань, навичок і звичок поведінки, що відповідають принципам загальнолюдської моралі і принципам законності, гуманності та професійної етики. Іншими словами, співробітник має бути високо освіченою особистістю, який вмє не тільки володіти теоретичними знаннями і документообігом, а й здатним в умовах безпосереднього протиборства захистити себе та інших громадян.

На тренуваннях, а особливо під час змагань з бойового хортингу співробітники органів внутрішніх справ відчувають велике моральне навантаження: залежність результату від зусиль кожного члена команди, вміння підпорядкувати свої інтереси інтересам колективу, неухильне виконання певних правил спортивних змагань, шанобливе ставлення до суперника. Все це сприяє формуванню вище названих особистісних властивостей. Також співробітники набувають знань про раціональні способи виконання рухових дій, про використання придбаних навичок у житті, засвоюють правила загартовування організму, обов'язкові вимоги гігієни. У них розвиваються: спостережливість, увага, сприйняття, підвищується рівень стійкості розумової працездатності [80–87]. При правильній організації навчально-тренувальні заняття службово-прикладним видом спорту бойовим хортингом можуть стати важливим засобом у попередженні перевтомлення, нервових зривів і неврозів.

Проведені впродовж нашого дослідження опитування 210 курсантів і співробітників ОВС показав, що відсутність елементарних навичок ведення рукопашної сутички не дозволяє їм у повному обсязі результативно вирішувати виникаючі в службі екстремальні ситуації. Близько 60 % респондентів вважають, що без знання прийомів бойового хортингу або інших єдиноборств вони не можуть ефективно протистояти правопорушнику в рукопашній сутичці, 90 % курсантів і співробітників вважають необхідністю підготовку фахівців правоохоронних органів до ведення рукопашної сутички засобами бойового хортингу.

Опрацювання такої ситуації при позитивному підкріпленні формує стійкі зв'язки в їх психіці, розвиває такі найважливіші для співробітника якості, як сміливість, впевненість у власних силах при зближенні з правопорушником, психічну стійкість у стресових ситуаціях, пов'язаних з ризиком для життя, наполегливість у досягненні мети і рішучість у діях. Тому можна з упевненістю констатувати, що бойовий хортинг буде і далі займати важливе місце в службово-бойовій підготовці, в системі професійного навчання і виховання співробітників МВС України.

Резюмуючи, ще раз зазначимо, що в даний час все більше уваги приділяється розвитку професійно-прикладного виду спорту бойового хортингу в нашій країні. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» вводить поняття службово-прикладних видів спорту. Тим самим, вносячи ясність у термінологію, нормативну основу для їх подальшого розвитку. Завдяки підтримці міністерств і відомств – учасників динамівського руху, службово-прикладні види спорту знайшли своє відображення в прийнятому Розпорядженні Уряду України, де зазначається, що залучення молоді до занять службово-прикладними видами спорту, а також забезпечення спортивних об'єктів сучасним обладнанням для цих видів спорту, є одними з головних завдань затвердженої Концепції.

Традиційним пріоритетом товариства «Динамо», професійної підготовки територіальних органів МВС України залишається робота щодо вдосконалення фізичної та спортивної підготовки співробітників, розвитку видів спорту, що моделюють ті чи інші аспекти оперативно-службової діяльності [88–99]. Про це свідчать відомчі накази, а також проводяться Спартакіади МВС України зі службово-прикладних видів спорту.

Зараз Спартакіада МВС України включає в себе близько п'ятнадцяти видів спорту, в тому числі єдиноборства. Крім того, всі види єдиноборств, представлені в змагальній програмі серед співробітників ОВС, мають сьогодні регіональний, національний і міжнародний статус.

За ними проводяться чемпіонати та першості спортивних товариств і організацій, міст, областей, країни, Європи, світу, присвоюються кваліфікаційні розряди і звання.

Кожен співробітник, крім виконання своїх безпосередніх службових обов'язків, може прилучитися до спортивного руху, тренуватися і досягати визначених для себе спортивних результатів.

У будь-якому випадку, заняття бойовим хортингом дозволять йому ефективно вирішувати службові завдання протягом усього професійного шляху, швидко просуватися службовою кар'єрою, мати матеріальне і моральне задоволення від результатів своєї праці, що багато в чому і визначає соціальний добробут людини.

Висновок. Аналіз наведених фактів та інших моментів, що залишилися за межами даного короткого огляду, дозволяє зробити висновок про те, що сучасні вимоги, які пред'являються до співробітника правопорядку, включають в себе комплексний прояв багатьох фізичних, психічних, особистісних якостей і рухових навичок, необхідних не тільки для ефективної службової діяльності в цілому, а й конкретно для успішного протиборства з правопорушниками і, особливо для виживання співробітника в екстремальній ситуації.

Доповнення обов'язкових занять фізичною підготовкою у якості секційних занять бойовим хортингом дозволяє значно швидше і результативніше підготувати співробітників до таких умов. При цьому унікальність практики бойового хортингу (незалежно від специфіки тренувань) полягає в тому, що у процесі занять бойовим хортингом моделюються з різним ступенем умовності ситуації прямого протиборства з супротивником, причому протиборства не абстрактного, а конкретного, «контактного», обличчям до обличчя.

Психологічний аспект цієї ситуації для співробітників органів внутрішніх справ є неоціненним.

Таким чином, у даному науковому дослідженні характеризувано особливості залучення співробітників правоохоронних органів до занять бойовим хортингом, описана методика проведення заходів прикладного спрямування для працівників силових структур.

Зазначено, що актуальність залучення співробітників до занять бойовим хортингом взагалі, і вивчення ефективних прийомів єдиноборства зокрема, обумовлюється в першу чергу тим, що застосування поліцією бойових прийомів у реальних ситуаціях – це протиборство з противником, в процесі якого можуть наноситися травми. Через травматизм моделювати в навчальному процесі подібне протиборство з повною психофізичною мобілізацією неможливо.

Тому при вивченні прийомів бойового хортингу вводяться обмеження: удари позначаються, опір партнера при відпрацюванні прийомів обмежується тощо. Все це не дозволяє ефективно удосконалювати рухові здібності, психічні та вольові якості до силового припинення протиправних дій і затримання осіб, які їх вчинили.

Разом з тим, ці сторони підготовки до застосування прийомів бойового хортингу в реальних ситуаціях є найважливішим завданням фізичної підготовки.

Перспективи подальших досліджень. Подальша робота в напрямі вивчення особливостей залучення співробітників правоохоронних органів до занять бойовим хортингом, ознак бойового хортингу як середовища морально-вольової підготовки та загартування співробітників, методів виховання учнів спортивних секцій, формування у них відчуття волі до перемоги, лідерського світогляду планується з метою поліпшення культури спортивної діяльності співробітників правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність

- правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Бондарчук, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Вишницький І. О. Застосування прийомів боротьби у різних видах єдиноборств / І. О. Вишницький, Е. А. Єрьоменко // Збірник наукових статей. – Дніпро : ДДІФКіС, 1996. – С. 57–72.
13. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрьоменко, Г. А. Коломосьць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
14. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
15. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрьоменко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
16. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному

переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Бутко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.

19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

20. Ерёмєнко Э. А. Хортинг – философия украинского единоборца / Э. А. Ерёмєнко // Боевые искусства – ключи к совершенству. – 2012. – № 6. – С. 4–5.

21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Навчальна програма спортивної секції з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку 5–9 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – ГС «НФБХУ», 2021. – 127 с.

25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.

29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.

30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.

31. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.

33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.

34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
40. Єрмоєнко Е. А. Відкрита заява Едуарда Єрмоєнка про заснування хортингу – національного виду спорту України 17 липня 2008 року / Е. А. Єрмоєнко // *Мін-во України у справах сім'ї, молоді та спорту*. Київ : Тренерська рада, 2008. – 7 с.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу* : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення* : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Декларація хортингу у світі / Е. А. Єрмоєнко // *Колегія Мін-ва України у спр. сім, мол. та сп.* : Київ, 2008. – 12 с.
45. Єрмоєнко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
46. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. праць. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
47. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі* : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфер., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
48. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
49. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.

50. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
51. Єрмоєнко Е. А. Міжнародні правила змагань з хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Київ : МГО «Міжнародна Федерація Хортингу», 2009. – 85 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «Хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. - Вип. 3 (123). - С. 47-56. - DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09.
54. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
57. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
58. Єрмоєнко Е. А. Принципи виконання й методика вивчення базових технічних елементів хортингу: методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 87 с.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма фізкультурно-оздоровчих занять з хортингу для дітей / Е. А. Єрмоєнко // К. : Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України, 2009. – 32 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Тренування в хортингу: навчально-методичний посібник / Е. А. Єрмоєнко // К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
65. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
66. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
67. Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.

68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. – Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
70. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
71. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
72. Ільницький І. Р. Хортинг та організація навчання / І. Р. Ільницький, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Збірник наукових праць. – Київ : Паливода А. В., 2008. – С. 247–258.
73. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
74. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
75. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
76. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
77. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
78. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
79. Куцкір М. С. Принципи виховання системних вольових якостей спортсменів хортингу / М. С. Куцкір, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бєх І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 108–126.
80. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
81. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
82. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
83. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

84. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2016. – 544 с.
85. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
86. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
87. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
88. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
89. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
90. Сікан В. Ю. Технології здоров'язбереження у методиці хортингу / В. Ю. Сікан, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 284–301.
91. Степанюк А. В. Планування та організація навчально-виховного процесу з хортингу / А. В. Степанюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2009. – С. 325–338.
92. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
93. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
94. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
95. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.
97. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.
98. Шило О. М. Фізичне і морально-психологічне становлення особистості засобами хортингу / О. М. Шило, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Педагогіка хортингу : зб. наук. праць. – К. : Паливода А. В., 2010. – С. 127–140.

Yeromenko E. A.

State Tax University, Irpin, Ukraine

IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL LAW ENFORCEMENT SKILLS OF EMPLOYEES OF FORCE STRUCTURES BY MEANS OF COMBAT HORTING

***Abstract** This scientific article characterizes the peculiarities of the involvement of law enforcement officers in combat horting, describes the method of conducting applied activities for law enforcement officers. It is noted that the urgency of involving employees in combat horting in general, and the study of effective martial arts in particular, is due primarily to the fact that the use of police techniques in real situations – is a confrontation with the enemy, which can cause injuries. Due to injuries to simulate in the educational process such a confrontation with full psychophysical mobilization is impossible. Therefore, when studying the techniques of combat horting, restrictions are introduced: blows are affected, the resistance of the partner when practicing techniques is limited, and so on. All this does not allow to effectively improve motor skills, mental and volitional qualities to the forcible cessation of illegal actions and detention of those who committed them. However, these aspects of preparation for the use of combat horting techniques in real situations are the most important task of physical training. The leading means of the above-mentioned aspects of training is considered to be combat horting, which has a service-applied direction, the rules of which introduce restrictions to reduce injuries. The basis of service-applied martial arts of combat horting are the techniques included in the program of physical training of police officers: blows, protection against blows, throws, restraint, painful and suffocating techniques. Training and competitions in service-applied martial arts combat horting are designed to improve combat techniques of combat in real confrontation, to improve motor skills (develop physical qualities in the complex), to improve moral and volitional qualities related to the skills of service and combat activities of police officers. Relevant requirements for training of employees in service-applied martial arts combat horting were reflected in the legal documents and speeches of the leadership of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.*

***Key words:** involvement of employees, measures of professional and applied orientation, combat horting, law enforcement agencies, physical training of police officers, law enforcement officers.*